

NARODNI
DOM
MARIBOR

KONCERTNA
POSLOVALNICA

Orkestrski cikel 2021/2022

5. abonmajski koncert

28. januar 2022 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor

ŠVEDSKI KOMORNI ORKESTER

MARTIN FRÖST, dirigent in klarinetist
MOJCA ERDMANN, sopran

Spored

»Mozart v Pragi«

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

Simfonija št. 38 v D-duru, KV 504, »Praška«

I. Adagio – Allegro

II. Andante

III. Finale: Presto

Uvertura k operi Don Giovanni, KV 527

Prizor za sopran »Bella mia fiamma ... Resta, o cara«, KV 528

Koncert za klarinet in orkester v A-duru, KV 622

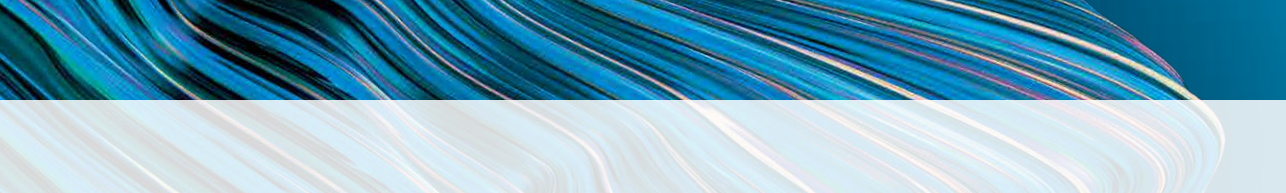
I. Allegro

II. Adagio

III. Rondo: Allegro

»Moji Pražani me razumejo«, je izjavil Mozart, katerega ustvarjalnost je v zadnjih desetih letih njegovega življenja Praga močno zaznamovala. Če je bil odziv dunajske javnosti na njegovo opero *Figarova svatba* manj kot prijazen, ga je Praga v celoti sprejemala z navdušenjem. Več Pražanov je združilo svoje finančne moči, da so lahko Mozarta pripeljali v Prago, kjer je ta slišal prvo praško izvedbo svoje komične opere in se naužil zanj nenavadne predanosti tamkajšnje publike. Posebnost praške publike je v avtobiografiji opisal tudi libretist Lorenzo Da Ponte: »Tiste Mozartove skladbe, ki so jih v drugih deželah najmanj cenili, je publika Bohe-mije oboževala. Tudi nesporna vrednost njegovih izjemnih mojstrov in, ki so jih drugje šele po večkratnem poslušanju vendarle sprejeli, so v Pragi prepoznali takoj.« Slednje je Mozarta spodbudilo, da nadaljuje sodelovanje z Da Ponte-jem pri izdelavi še ene opere. Opera **Don Giovanni** je bila premierno uprizorjena v novem Narodnem gledališču v Pra-gi, leta 1787.

Libreto je Da Ponte pisal pozno zvečer in si predstavljal, da prebira *Pekel* iz Dantejeve *Božanske komedije*. Mozart pa je v svoji domišljiji skladal s svetlobno hitrostjo in se mu je celo posrečilo, da je včasih note prenesel na papir hitre-je, kot je Da Ponte pesnil libreto. Toda dan pred premiero so orkestraši Mozartu očitali, da opera še nima uverture. Odgovoril jim je: »Ne skrbite, tukaj je«, in je s prstom ka-zal proti svoji glavi. Šele noč pred premiero je sedel k mizi, žena Constanze pa ga je spodbujala in ohranjala budnega pri komponiranju. Ob 7. uri zjutraj je bilo na papirju zapisa-no glasbeno delo, ki sega veliko dlje od navadne operne uverture. Skladba namreč deluje kot prvi stavek simfonije, saj ne predstavi opernih tem, temveč bogat motivični mate-rial, v katerem mrgoli viharinskih preobratov razpoloženja.

Uvertura predstavlja kontrastna razpoloženja, značilna za takrat popularno italijansko operno obliko, šaljivo dramo (dramma giocoso). Sprva v neizprosнем d-molu zlovešči akordi naznanijo mračno tonsko ozračje strašljive prikazni Komturja iz vznemirljivega vrhunca tretjega dejanja opere. Dramatika počasnega uvoda uverture pa se z energičnimi pasusi šestnajstink kmalu pretopi v *giocosu* oz. šaljiv tip allegra, v katerem mestoma zabrstijo tudi navihani poltonski motivični drobci – ti spominjajo na znamenito prvo temo *Simfonije št. 40*. Iz tradicionalnih okvirov sonatne oblike stavka pa izstopi v ekspoziciji, ki predstavi kar tri raznolike teme; ena je odločno fanfarna, v drugi prepoznamo smejoč ritem padajočega staccata in v tretji mehkejšo liričnost. Kljub temu, da so vse tri teme popolnoma sveže kreacije, samostojne in ločene od operne tvarine, vendarle nazorno zrcalijo čustvene lastnosti protagonistov v večnem gibanju med dramo in komedijo. Da bi publika razumela nenavadno uverturo opere, je Mozart njen zaključek v D-duru le poudaril z glasnejšimi šablonskimi poudarki.

Koncert za klarinet in orkester v A-duru je nastal kot Mozartova poslednja večja instrumentalna skladba, ki je bila v Pragi premierno izvedena leta 1791, manj kot dva meseca pred skladateljevo prezgodnjo smrtjo pri 35-ih letih. Koncert je napisal za svojega kolega prostozidarja in virtuoznega klarinetista Antona Stadlerja. Delo velja za enega največjih Mozartovih dosežkov, čigar liričnost, subtilnost in ekspresivnost dajejo mamljive namige o glasbeni smeri, katero bi Mozart utegnil ubrati, če bi živel dlje. Prvi stavek Allegro odpre klasicistično uglajen in lahкотen *ritornello* orkestra, ki ga nato motivično razgiba in barvno dopolnjuje ornamentiran klarinetov solo. V Adagiu dialog z orkestrom v prvi temi začne tokrat klari-

net, čigar solistični part postaja vedno bolj izstopajoč. Izkorišča tako temnejše »šalmaj« (chalumeau) registre kot višje in svetle »clarion« registre, ter se mestoma dotika tudi najnižjih možnih tonov. Stavek predvsem izpostavlja Mozartovo operno žilico, saj glasbeno govorico poganja predvsem arioso v klarinetu. Ta zrcali umetelnost sopranskega pevskega glasu, katerega fraziranje odmeva v orkestru. Skladba se v Rondoju povrne v tipično mozartovski igriv finale, v katerem se osrednja melodična zamisel izmenjuje s kontrastnimi epizodami.

Koncertna arija ***Bella mia fiamma, addio, KV 528***, je nastala leta 1787 v Pragi, ob nenavadnih pogojih, v času Mozartovega bivanja in komponiranja *Don Giovannija* pri sopranistki Josefini Duškovi (Josepha Duschek) v praški vili Bertramka. Na vrhu hriba blizu vile stoji paviljon, kamor je nekega dne pevka Duschek zvitto zaprla velikega Mozarta. Priskrbela mu je črnilo, pero in beležke, ter mu obljubila svobodo le pod pogojem, da zanjo spiše arijo. Mozart je privolil, a se je maščeval v glasbi. V arijo je vnesel tehnično zapletene in kromatično zahtevne pasaže, ter ji zagrozil, da bo arijo nemudoma uničil, v kolikor je pevki ne bi uspelo zapeti *a vista*, brez napake.

Arijo tvorijo trije deli; dramatičnemu monologu protagonistke v spremljanem recitativu (recitativo accompagnato) sledi dvodelna arija, ki najprej podaja afekt poslovljene žalostinke in nato še kljubovalni *Allegro* pred predajo smrti. Italijansko pesniško besedilo je vzeto iz opere *Cerere Placata* Niccola Jommellija in libretista Micheleja Sarconeja, iz 3. dejanja, kjer ljubimec Timano dokončno pušča Proserpino pred usmrtnitvijo na oltarju matere Zemlje zaradi neposlušnosti usodi.

Simfonija št. 38, tako imenovana **Praška simfonija**, ostro izstopa iz Mozartovega simfoničnega materiala in to prav zaradi praškega pečata. Orkester Narodnega gledališča iz Prage je simfonijo krstno izvedel ob Mozartovem prvem obisku mesta, leta 1787. Simfonija pa nima *Minueta*, kar je bilo izjemno nenavadno za dunajsko simfoniko poznega 18. stoletja. Mozart si kaj takega nikoli ni privoščil, še kot otrok ni napisal tristavčnih simfonij za Dunaj, v času, ko so bile take simfonije še vedno pogoste. Tokrat naj bi nanj vplivala simfonika Josefa Myslivečka, tesnega sodelavca Mozartove družine.

Simfonija ostaja ena najzanimivejših del Mozartove simfonične zakladnice, predvsem zaradi vrelišča original-

ne invencije. Prvi stavek namreč kar kipi od raznolikih motivičnih idej, navala teh pa Mozartu mestoma očitno ni uspelo ukrotiti in povezati v enostavnejše teme, kar ironično niti ne pomeni poraza, temveč drugačne vrste uspeh. Stavek je še danes vznemirljiv primer nekakšnega simfoničnega talilnega lonca najbolj zapletenega in večplastnega kontrapunkta. Poleg tega se skozi simfonijo v dolgih pojočih violinskih pasusih vijejo posebej operno izpete lirične teme in v tretjem stavku tudi citat iz *Figarove svatbe*.

Maia Juvanc

Besedilo: Michele Sarcone

Bella mia fiamma, addio!

Recitativo

Bella mia fiamma, addio!

Non piacque al cielo di renderci felici.

Ecco reciso, prima d'esser compito,

quel purissimo nodo, che strinsero

fra lor gl'animi nostri con il solo voler.

Vivi: Cedi al destin, cedi al dovere.

Prevod: Benjamin Virc

Zbogom, moj lepi plamen!

Recitativ

Zbogom, moj lepi plamen!

Nebesom ni ugajala najina sreča.

Prerezan, še preden bi se lahko odvil,

je vozle najčistejši, ki je povezal

najini duši prostovoljno.

Živi: predaj se usodi, predaj se dolžnosti.

Della giurata fede la mia morte t'assolve.
A più degno consorte ... O pene!
unita vivi più lieta e più felice vita.
Ricordati di me, ma non mai turbi
d'un felice sposo la rara
rimembranza il tuo riposo.
Regina, io vado ad ubbidirti
ah, tutto finisca il mio furor col morir mio.
Cerere, Alfeo, diletta sposa, addio!

Aria

Resta, o cara, acerba morte
mi separa, Oh Dio ... da te!

Prendi cura di sua sorte,
consolarla almen procura.

Vado ... ahi lasso!
Addio, addio per sempre.

Quest'affanno, questo passo
è terribile per me.
Ah! Dov'è il tempio, dov'è l'ara?

Vieni, affretta la vendetta!
Questa vita così amara
più soffribile non è!

Oh cara, addio per sempre!

Moja smrt te odvezuje zveste prisege.
Z vrednejšim soprogom ... o, bol,
živi skupaj lepše in srečnejše življenje.
Spomni se me, a ne kali
miru zakonske sreče
s spominom name.
Kraljica, stežka te zapuščam,
ah, naj se bes moj blazni konča s smrtjo.
Cerera, Alfej, nevesta draga, zbogom!

Arija

(Prozerpini)

Ostani, draga, prezgodnja smrt
me ločuje, o bog, od tebe!

(Cereri)

Poskrbi za njeno usodo,
namesto mene jo tolaži.

(Alfeju)

Grem ... jojmene!
Zbogom, zbogom za vedno.

Ta tesnoba, ta korak
me navdaja z grozo.
Ah! Le kje je tempelj, kje oltar?

(Cereri)

Pridi, brž se maščuj!
Življenje to pregrenko
postalo je nevzdržno!

(Prozerpini)

Ah ljuba, zbogom za vedno!

ŠVEDSKI KOMORNI ORKESTER

Foto: Nikolaj Lund

Švedski komorni orkester, ustanovljen leta 1995 v Örebro, odlikuje originalen in dinamično raznolik zvok, s katerim se je orkester zasidral v mednarodno glasbeno srenjo. Orkester se pod vodstvom Martina Frösta od leta 2019 podaja na vznemirljivo glasbeno pustolovščino. Za založbo Sony Classics namreč snema tri plošče v seriji *The Mozart Journey*, s katerimi bo raziskal Mozartovo glasbo, nastalo med njegovimi potovanji. Program bo orkester izvajal na turnejah po Evropi in Aziji.

S tesno povezano zasedbo, ki šteje 39 rednih članov, je Švedski komorni orkester leta 2004 debitiral v ZDA in Združenem kraljestvu Velike Britanije. Nastopil je v Londonu v okviru BBC Proms in v newyorškem središču uprizoritvenih umetnosti Lincoln Centru. New York Times je o njihovem nastopu zapisal: »V svetu klasične glasbe se že dolga leta pritožujemo, da so posnetki in potovanja z letalom skrčila zemeljsko oblo [...], toda vsake toliko časa se zgodi, da slišimo orkester, ki mu uspeva presenetljiv in inovativen zvok.« Od leta 2004 je Švedski komorni orke-

ster redno gostoval po Evropi, debitiral tudi na Japonskem in se v letih 2008, 2013 in 2017 vrnil v ZDA, kjer je ponovno gostoval v Lincoln Centru in drugih koncertnih prizoriščih v Washingtonu, Clevelandu ter po vsej zahodni obali Amerike. Turneja v letu 2018 je vključevala nastope v Herkulovi dvorani v Münchnu, Filharmoniji na Labi v Hamburgu, na festivalu Rheingau in BBC Proms (*The Brandenburg Project*). Orkester je za založbo Simax posnel celotna dela Beethovna, za BIS pa vsa dela Schuberta, Schumanna in Brahmsov simfonični opus.

MARTIN FRÖST

Foto: Mats Baecker za Sony Music Entertainment

Dirigent in klarinetist Martin Fröst je svojevrsten glasbenik, čigar drzno prestopanje glasbenih meja je kritik v časopisu New York Times opisal kot »virtuoznost in muziciranje, ki ga v mojem spominu ni presegel še noben klarinetist – niti katerikoli instrumentalist.« S svojim prepoznavnim inovativnim pristopom vedno znova preoblikuje klasičnoglasbeni prostor. Svoj raznolik repertoar, ki vključuje klasične mojstrovine za klarinet kot tudi sodoben repertoar in krstne izvedbe skladb za klarinet, snema pri založbi Sony Classical. Leta 2014 je osvojil eno od najuglednejših glasbenih priznanj, nagrado *léonie sonning*, ki ga je uvrstila

med nagrajence, kot sta Igor Stravinski ali Simon Rattle.

Kot solist je Fröst nastopil z orkestri, med katerimi so Kraljevi orkester Concertgebouw, Newyorška filharmonija, Filharmonični orkester iz Los Angelesa, Orkester Gewandhaus iz Leipziga, Münchenska filharmonija, londonski orkester Philharmonia in Simfonični orkester NDR, Filharmonije na Labi iz Hamburga. Redno sodeluje z uglednimi mednarodnimi glasbeniki, med katerimi so Yuja Wang, Janine Jansen, Leif Ove Andsnes, Roland Pöntinen in Antoine Tamestit. Nastopa pa tudi na odrih festivalov, kot sta Festival Verbier v Švici in Mostly Mozart v New Yorku.

V zadnjih letih se dokazuje tudi v vlogi dirigenta. Od sezone 2019/2020 dalje vodi Švedski komorni orkester, s katerim se je v svojem stilu podal na prav posebno glasbeno potovanje. Raziskuje namreč Mozartov pečat v Evropi skozi zgodovinski zorni kot skladateljevih legendarnih potovanj. Odmevni so tudi njegovi večmedijski projekti in sodelovanja z orkestrom Kraljeve filharmonije v Stockholmu, s katerim je uresničil originalne projekte *Dollhouse*, *Genesis* in *Retrotopia* – najnovejše glasbeno popotovanje, v katerem nam kot solist in dirigent preda uvid v nov glasbeni repertoar ter pojem tradicionalnega klasičnega koncerta obrne na glavo.

MOJCA ERDMANN

Mojca Erdmann je sopranistka, ki jo odlikujeta lepota tona in nenavadna repertoarna vsestranskost. Je zvezda mednarodne glasbene scene, znana po širokem repertoarju, ki sega od baročne do sodobne glasbe. V raznovrstnih vlogah nastopa v večjih opernih hišah in na svetovno

Foto: Felix Broede

priznanih mednarodnih festivalih ter koncertnih dvoranah. Njen koncertni repertoar vključuje komorna dela Schumanna, Schönberga in Brahmsa ter operne vloge, kot so Zerlina v operi *Don Giovanni*, Pamina v spevoigri *Čarobna piščal* ter Bergova Lulu in Straussova Salome. V vlogi slednje bo kmalu de-

bitirala v Malmöju. Zaradi interpretativne originalnosti je zelo iskana tudi na področju sodobne glasbe. Z Berlinsko državno opero je pod taktirko Kenta Nagana izvedla svetovno premiero Takemitsujevega dela *Moj način življenja*. Leta 2009 je nastopila v glavni vlogi monodrame *Proserpina* Wolfganga Rihma, zaradi česar ji je Rihm nato še zaupal glavno vlogo v njegovi novi operi *Dioniz*, ki je leta 2010 doživela svetovno premiero na Salzburškem festivalu.

Nastopila je pod taktirko dirigentov, kot sta sir Simon Rattle in Daniel Barenboim, ter v opernih hišah, med katerimi so newyorška Metropolitanska opera, Berlinska državna opera, Züriska opera, Hamburška državna opera in gledališče Theater an der Wien. Kot redna gostja nastopa na odru Bavarske državne opere München.

V koncertni sezoni 2021/2022 se bo Mojca Erdmann predala posvetila Mozartovim koncertnim arijam. Pod taktirko Zubina Mehte bo v Münchenski filharmoniji izvedla skladbo *Starodavni glasovi otrok* Georgeja Crumba, na Dresdenskem glasbenem festivalu pa bo sodelovala z Jörgom Widmannom.

Napovedujemo in vabimo

WILD STRINGS TRIO

2. februar 2022 ob 20.30

Mali oder Narodnega doma v Mariboru

Koncert za izven

CORTEX

9. februar 2022 ob 20.30

Mali oder Narodnega doma v Mariboru

Jazz v Narodnem domu in za izven

AVDICIJA

Igrajo: Miha Brajnik, Dejan Krupić,
Aleksandar Rajaković, Mario Čulibrk,
Jernej Kogovšek, Alojz Svete

Režiser: Jurij Zrnec

Produkcija: Špas teater

12. februar 2022 ob 20.00

Dvorana generala Maistra, Narodni dom v Mariboru

Komedija za izven

LITOVSKI KOMORNI ORKESTER

Sergej Krilov, violina in vodja

18. marec 2022 ob 19.30

dvorana Union, Maribor

6. koncert Orkestrskega cikla in za izven

*Spored: Vidmantas Bartulis, Antonín Dvořák,
Pablo de Sarasate, Camille Saint-Saëns*

POETICO MUSICALI

Maruša Brezavšček, kljunasta flavta
Lucine Musaelian, viola da gamba

Elias Conrad, teorba

Melanie Flores, čembalo

22. april 2022 ob 19.30

dvorana Union, Maribor

6. koncert Komornega cikla in za izven

Spored: Združeni okusi

*Johann Sebastian Bach, Arcangelo Corelli, Georg Philipp
Telemann, Francois Couperin, Anne Danican Philidor,
Jacques Morel*

♦ NARODNI DOM MARIBOR ♦

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor

Uradne ure: od ponedeljka do petka, od 10. do 13. ure ter uro pred vsako prireditvijo.

Dvorana Union: uro pred prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000

✉ vstopnice@nd-mb.si; **spletni nakup vstopnic:** <http://nd-mb.mojekarte.si/>

🌐 www.nd-mb.si;

 **Radio
Maribor**

**VEČER
RADIO CITY**